

Аналіз радикальних екологічних рухів на прикладі Guerilla Gardening

Дмитренко Віталій Анатолійович

доцент кафедри культурології та методики викладання культурологічних дисциплін Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

м. Полтава

Однією з головних умов безпеки людини є належна екологічна ситуація в оточуючому її просторі. Природозахисний рух виникає в Україні наприкінці 1980-х років у зв'язку з розпадом однопартійної системи в СРСР і загостренням уваги до екологічних проблем, пов'язаних із аварією на ЧАЕС. В умовах глобалізації та відкритості він орієнтується на програми і методи діяльності «зелених» рухів, котрі популярні в європейському політичному та соціокультурному просторі. Їхня поява припадає на 60-ті роки ХХ століття, коли потужно залунали голоси про серйозність екологічних проблем. Відзначимо, що на цій хвилі «зелені» партії здобули собі місця в парламентах багатьох європейських країн у тому числі й в Україні. Утім, вирішити екологічні проблеми вони не змогли, що викликало розчарування й призвело до появи напівлегальних радикальних екологічних рухів. Одним із них є «Guerilla Gardening».

На сьогодні задокументована діяльність цього руху в понад тридцять країн світу. З 2010-2012 років представники руху діють й в Україні. Тож стверджуємо, що діяльність представників «Guerilla Gardening» набуває глобальних масштабів, а, отже, вивчення їх програми, історії та методів важливе для розуміння екологічних рухів.

Назва «Guerilla Gardening» українською дослівно перекладається як «Партизанське садівництво». Хоча використовують й інші варіанти, як от «Зелені партизани» чи «Орден таємних городників». Немає єдиної точки зору хто й де вперше застосував таке словосполучення. Найпоширенішою є версія, що його впровадив у загальний обіг австралієць Боб Кромбі [1].

Підпільні садівники уникають прямої конфронтації з владою й діють переважно таємно. В цьому вони нагадують графітерів. Інколи «садівники» вдаються й до відкритих акцій. Наприклад, 1 травня 2000 року в Лондоні антиглобалісти, анархісти та екологічні активісти провели акцію з озеленення Парламентської площі. Таке різноманіття пояснюється тим, що рух охоплює людей із різним соціальним статусом і неоднаковою мотивацією. Частина вбачає мету своєї діяльності в озелененні міського простору, частина вкладає в свою діяльність певну філософію, ще інші переймаються політичними складниками, наприклад питаннями земельної власності чи протестом проти системи управління.

Переважно об'єктом діяльності «садівників» є покинуті споруди – найчастіше колишні промислові підприємства, занедбані міські території. Інколи таким об'єктом виступає приватна власність, яка, на думку членів руху, псує вигляд міста. У будь-якому випадку – це простір, на озеленення якого члени руху не мають законних прав.

Суть діяльності полягає в висіванні рослин в людних місцях. Для цього застосовують так звані «насінневі бомби» – кулі, що складаються з суміші землі й глини із насінням всередині. Такі «бомби» непомітно кидають у ґрунт, йдучи пішки чи проїжджаючи на велосипеді. На бетонні поверхні (стіни, стовпи і таке інше) бризкають кефір, у який попередньо додають спори мохів. Оббризування здійснюють у вигляді певного зображення. Переобладнують під горщики для квітів чи перетворюють на клумби різноманітні речі: телефонні будки, баки для сміття, старі автомобілі тощо. «Зелені партизани» використовують, як правило, насіння рослин харчових культур або квіти.

Найраніше зафіксований прояв партизанського садівництва пов'язують з Ліз Крісті та її групою «Зелена партизанка». У 1973 році вони в одному з районів Нью-Йорка перетворили занедбану приватну ділянку в сад. Зараз він охороняється міським відділом і його доглядають волонтери. У середині 1970-х років Адам Пурпл у Мангеттені розпочав створення «Райського саду». Тут росли 45 видів дерев, а також кукурудза, огірки, помідори «чері», спаржа,

малина і суниці. У 1986 році, коли сад сягнув 1400 м², його було зруйновано й розчищено для будівництва нових хмарочосів [2].

У жовтні 2004 року Річардом Рейнольдсом був заснований блог GuerrillaGardening.org. Веб-сайт викликав інтерес колег-партизанів у Лондоні та за його межами. Рейнольдса вважають найвпливовішим із сучасних представників руху. Його книга «Про партизанське садівництво», опублікована у Великобританії та США (2008), Німеччині (2009), Франції (2010), Південній Кореї (2012). Він співпрацює з деякими місцевими органами влади, зокрема, в Берліні та Монреалі. В 2010 році розпочав кампанію, зосереджену спеціально на можливостях озеленення тротуарів, щоб «посадити життя на своїй вулиці» [1].

У 2010 році в Лос-Анджелесі Даніелем Філіпсом та Кімом Карлсрудом була створена організація «Greenaid». Її члени виготовляють машини для виробництва і видачі насінневих куль, враховуючи особливості конкретного регіону. «Greenaid» прагне інтегрувати та прикрашати, а не порушувати міський простір. Компанія співпрацює з бізнесменами, освітянами та громадськими діячами з метою розповсюдження автоматів для виробництва насінневих бомб у всьому світу [3].

З 2007 року, за ініціативи партизанських садівників у Брюсселі («Брюссельські фермери»), члени руху кожного року 1 травня відзначають Міжнародний день партизанського садівництва соняшнику [1].

Таким чином, «Guerilla Gardening» об'єднує різноманітних людей з часто протилежним розумінням мети й завдань даного руху. В ньому поєднуються прагнення озеленити міський простір, реалізувати мистецькі ідеї, втілити в життя політичні проєкти й переконання і навіть створити прибутковий «зелений бізнес». Рух від початкового бунтарства поступово еволюціонує в бік співпраці з місцевими органами влади.

Джерела та література

1. The Guerilla Gardening Home Page. URL: <http://www.guerrillagardening.org/>

2. Guerrilla gardening: 8 prohibited places to plant. URL: <https://mashable.com/2016/04/11/guerilla-gardening/>
3. Greenaid. URL: <http://www.thecommonstudio.com/greenaid>